

פרשת במדבר

בכבודו ובעצמו

אלכסנדר סאשה זליגמן עלה על המטוס. הוא ישב ליד החלון ושלח מבט אחרון לעבר עיר הולדתו קייב, שבאוקראינה. שני בניו וביתו עלו ארצה לפני מספר שנים, והם חיים באושר. רק הוא התעכב שנים נוספות, לאחר שנפתח מסך הברזל. אלכסנדר היה איש חינוך ותיק. הוא הגיע לדרגה של מנהל בית הספר התיכון הגדול ביותר בקייב. כשנפתחו שערי ברית המועצות, והיא הפכה לחבר העמים, רצה אלכסנדר לעלות ארצה. אולם, בסוכנות היהודית העדיפו להשתמש בשירותיו הטובים. הרשות ניתנה לפתוח בתי ספר יהודיים וציוניים באוקראינה, ולכן ביקשו ממנו להשאר על מנת לעזור בהקמתם וביסוסם של בתי הספר האלו. כעבור מספר שנים נבנתה רשת החינוך היהודית, וסאשה זליגמן הרשה לעצמו לעזוב הכל, ולעלות ארצה.

עם המראת המטוס, אפפה את סאשה עננה של חששות. הוא חשב לעצמו:

"אני כבר בן שישים. מה אעשה שם בארץ? מי יסתכל עלי בכלל? בקייב אני נחשב לאדם מפורסם ומכובד. כשהייתי נכנס לבית הספר, הכל היו נעמדים ביראת כבוד. שמי היה מפורסם בעיתונים, והיו לי קשרים בעירייה ובממשלה. ובישראל? שמעתי כבר מה קורה. הנוער שם לא כל כך מכבד את המורים. יש הרבה חוצפנים. האם אוכל להתחיל בגיל שישים עבודה חדשה כמנהל או מחנך? קשה לי להאמין. האמת היא שיש לי עדיין כח לעבוד, אפילו לעבוד קשה. יש לי עוד מה לתרום ולתת. אולם, מי יעריך את כישורי ויתן לי לעשות משהו? במקרה הטוב יתנו לי דירה בזול, וקיצבה חודשית. אבל אני מסוגל ליותר מזה. האם אסיים בארץ ישראל את חיי, כאיש מתוסכל וחסר מעש? מה שהישראלים מכנים: "סתם אחד"? הדאגה הרבה כירסמה במוחו של סאשה, והוא נרדם על המושב לשינה חטופה.

באותה שעה היה מטוס הנוסעים בואינג 747 בדרכו מלוס אנג'לס לארץ ישראל. המטוס חצה את אירופה בדרכו ארצה. במטוס ישב הרב מרדכי קהאן, עם אשתו וחמשת ילדיו. האשה והילדים כבר היו רדומים, ורק הרב מרדכי היה ער ומהרהר:

"עזבתי קהילה מכובדת, שהייתי רב שלה כמעט עשרים שנה. זכיתי להרגיש שאני פועל ומסייע. נתתי שיעורים, פסקתי הלכות, יישבתי סכסוכים, השאתי זוגות, הצלתי אנשים מהתבוללות והיה לי סיפוק רב. והנה עזבתי הכל. את הקהילה, את הדירה, את המשכורת המכובדת, ואת המעמד הגבוה, ואני הולך לי לארץ ישראל. שם בארץ ישראל, לא לי חסרים רבנים. על כל משרה של רב שמתפנית, מתמודדים הרבה מועמדים. ובארץ ישראל, מי מכיר אותי? מי ימליץ עלי? ראשי הישיבה שלי הם בארצות הברית. ברוך לי שלא אמצא עבודה כרב קהילה בארץ ישראל. חזקו עלי דבריו של הרב קוק זצ"ל, שטוב יותר להיות סוחר בארץ ישראל, מאשר רב בחוץ לארץ. ואכן, יש לי עבודה מובטחת בארץ ישראל. אחי, שהוא בעלים של חנות גדולה למחשבים, הבטיח לי שיכניס אותי כשותף בעסק שלו. אבי ז"ל, גם הוא היה סוחר ממולה, כך שאני מאמין שגם אני אצליח בעזרת ד'. אבל ההצלחה הכלכלית איננה העיקר. הבעיה העיקרית שלי היא: האם אני מסוגל להיות חיים של איש עסקים? האם לא תחסר לי הבמה בבית הכנסת, שאלהי הייתי עולה לדרוש בכל שבת? לא יחסרו לי השאלות שבאים לשאול אותי? הזוגות שאהבתי להשיא? ואיך תסתדר אשתי היקרה מרים ללא חברותיה ומכרותיה? ואיך יסתדרו הילדים? השלכתי מאחורי גבי את כל מפעל חיי באמריקה, ובאתי ארצה. חברי הקהילה אומרים שהרב קהאן השתגע. האם אוכל להשאר כאן בארץ, כשאני בשיא כוחי, בגיל חמישים, ולהיות סוחר אלמוני? האם אסיים כאן בארץ את חיי? או שמא בתוך שנתיים שלוש אארוז את המזוודות ואחזור לאמריקה, כפי שהכריז עלי המנכ"ל של הקהילה, מייקל גרינפלד, במסיבת הפרידה שארגן לכבודי? האם אוכל להיות כאן בארץ בתור מה שהישראלים מכנים: "סתם אחד"?

בנמל התעופה בן גוריון נחתו שני מטוסים בזה אחר זה. המטוס הראשון הגיע מקייב, וחמש דקות אחריו נחת מטוס הבואינג שהגיע מלוס אנג'לס. מן המטוס הראשון ירד מר אלכסנדר זליגמן עם אשתו. הוא הופנה אל המסלול המיוחד לקליטת העולים, השונה מן המסלול של התיירים. הם ישבו באולם הקבלה הגדול, והמתינו לתור שלהם להרשם אצל פקיד הקבלה. בינתיים הגיע לשם הרב מרדכי קהאן עם משפחתו. הוא התיישב לצידו של מר זליגמן והם החלו לדבר ביניהם באנגלית מעורבבת עם עברית. עובדות של משרד הקליטה, הגישו לעולים החדשים, משקאות קלים ועוגות. יחד עם כרטיסים נאים שכתוב בהם בעברית אנגלית ורוסית "ברוכים הבאים לישראל". הלוח האלקטרוני הראה את המספרים של הבאים בתור. התור של זליגמן הלך והתקרב.

זליגמן הביט רגע בפקיד הקבלה, שרשם את הפרטים של העולים החדשים.

- "הפקיד הזה נראה לי מוכר מאיזה מקום", אמר זליגמן לרב קהאן.

- "גם לי הוא נראה מוכר מאוד. אני אפילו יודע מי הוא, אבל אני לא מאמין שזה הוא".

- "מדוע אינך מאמין שזה הוא, אם אתה מכיר אותו"? שאל זליגמן.

- "כי זה לא יכול להיות", אמר הרב קהאן כשהוא רועד מהתרגשות.

- "אולי ניגש ונשאל אותו", הציע מר זליגמן.

- "אני לא מעיז", אמר הרב קהאן, עדיין רועד מהתרגשות.

- "אז אולי נראה את החתימה שלו על הטפסים של אחד העולים, שכבר גמרו להרשם אצלו", הציע זליגמן.

- "זה רעיון טוב, הנה עכשיו עולה מרוסיה גמר להרשם אצלו, תבקש ממנו שיראה לך את הטופס".

זליגמן והרב קהאן ניגשו אל העולה שנרשם אצל הפקיד. זליגמן ביקש ממנו ברוסית שיראה לו את הטופס והם הביטו בחתימה של הפקיד.

- "אני הולך להתעלף! אני לא מאמין! זה ממש הוא!" צעק הרב קהאן בהתרגשות.

- "מי זה הוא?" צעק זליגמן בחזרה.

- "ראש הממשלה!" צעק הרב קהאן בקול ניחר ומוזר, קול לא לו, "ראש הממשלה בכבודו ובעצמו רושם את העולים שמגיעים ארצה, אני לא מאמין. זו החתימה שלו".

שלו: "מלכיאל בן שחר", זה ראש הממשלה בכבודו ובעצמו".

- "אולי תפסיקו לצעוק"? נשמע קולו החביב של ה"פקיד", אז מה אם אני ראש הממשלה.

השניים ניגשו אליו, זה התחיל בלחיצות ידיים והסתיים בחיבוקים ונשיקות. כשנרגעו הרוחות שאל הרב קהאן בנימוס רב:

- "אדוני ראש הממשלה, אני חושש שזה לא כל כך מכובד, שאתה יושב פה כמו פקיד ורושם עולים חדשים. האין זאת?"

- "אולי תאמר לי רבי קהאן", השיב ראש הממשלה, "האם יש משהו יותר מכובד מלשבת ולרשום עולים חדשים ויקרים שמגיעים לארץ ישראל מארבע כנפות הארץ? מי יותר חשוב לי? אתם ששייכים לעם שלי, ומצטרפים למדינת היהודים? או שר החוץ של אוסטרליה, שהיום הוא פה, מחר בסוריה, ומחרתיים שוב באוסטרליה?"

הרב קהאן ומר זליגמן בכו מרוב אושר. כעת היו בטוחים שעשו את הצעד הנכון, בארץ הנכונה.

בפרשת במדבר מופיע הציווי הבא:

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם, במספר שמות כל זכר לגולגלותם: מכן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל, תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן: ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא".

ואומר על זה ספר שיחות קודש:

בנוהג שבועולם, ספירת אזורי המדינה נעשית על ידי פקידים, שכן אין מלאכה זו דורשת חכמה מיוחדת. אך בני ישראל התקיים על ידי משה ואהרן ונשיאי המטות בכבודם ובעצמם. וזה בא ללמדנו עד כמה גדולה מעלתו של כל אחד ואחד מישראל בעיני המקום.

הביצוע של המפקד מתואר בפסוקים יז-יט:

"ויקח משה ואהרן את האנשים האלה (שנים עשר הנשיאים) אשר נקבו בשמות: ואת כל העדה הקהילו באחד לחודש השני ויתילדו על משפחותם לבית אבותם...כאשר ציוה ד' את משה ויפקדם במדבר סיני"
מסביר הרמב"ן: עצם הדבר שכל אחד מבני ישראל עבר לפני משה ואהרן, והציג את עצמו בשמו, היה עבורו כמו "לידה" וקבלת חיים מחדש, שכן בכך שמשה ואהרן הביטו בכל יהודי וביקשו עליו רחמים, העניקו לו שפע של ברכה והצלחה".